

MODERNÍ
ENCYKLOPEDIE
PRO DĚTI
PREDÁTOŘI

FRAGMENT

Moderní encyklopedie pro děti

Predátoři

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

FRAGMENT

Alex Woolf a Claire Philipová

Moderní encyklopedie pro děti - Predátoři – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

MODERNÍ
ENCYKLOPEDIE
PRO DĚTI
PREDÁTOŘI

Alex Woolf a Claire Philipová

FRAGMENT

Autoři fotografií:

Učinili jsme vše pro zajištění autorských práv.

Pokud zjistíte jakékoli neúmyslné opomenutí, kontaktujte laskavě vydavatele.

Vysvětlivky: b – dole; t – nahoře; l – vlevo; r – vpravo

Všechna foto z databáze Shutterstock

1 KarenGiblettPhotography, 4–5c FPWing, 4t Scott E Read, 4c Carlos Grillo, 4b underworld, 5t Kurit afshen, 5c Vlada Cech, 5b Milan Zygmunt, 6–7c juancarcha69, 6b UNGSUK KO, 7t Menno Schaefer, 8–9c Wildpix productions, 8l A.von Dueren, 8r Timothy Stringer, 10–11c Jaroslav Moravcik, 10bl Holly Kuchera, 11cr WildMedia, 12–13c Warren Metcalf, 12c Jim Cumming, 13b Chris Desborough, 14–15c Ondrej Prosicky, 14c Ondrej Prosicky, 15c Henrico Muller, 16–17c Scott E Read, 16b Kelp Grizzly Photography, 17t Sergey Uryadnikov., 18–19c WildMedia, 18b Giedrius., 19c miroslav chtyl, 20–21c Scott E Read, 20cl Richard Seeley, 21tr Byron Layton, 22–23 cr Antoni Murcia, 22bl Martin Rudlof Photography, 22c Greg and Jan Ritchie, 24–25c Laura Hedien, 24bl Graham Bloomfield, 25 cr bobby20, 26–27c Betty Shelton, 26bc Debbie Steinhausser, 27tr nialat, 28–29c Alexandre Boudet, 28b Steve Boer, 29cr Sketchart, 30–31c Alexey Seafarer, 30bl Sylvie Bouchard, 31tr evaurban, 32–33c Christopher Wood., 32bl Tyler Olson, 33tr GTW, 34–35c Tigger11th, 34bl vanchai, 35tr APIWICH PUDSUMRAN, 36–37c Volodymyr Burdiak, 36bl Jeff Cable Photography, 37tr Dennis W Donohue, 38–39c Lennjo, 38bl zhenya, 39tr Volodymyr Burdiak, 40–41c Maggy Meyer, 40c benoit_f, 41t Catchlight Lens, 42–43c mina adel cr7, 42b Setta Sornnoi, 43tl hxdbzxy, 44–45c Jim Cumming, 44cl Alan Jeffery, 45cr GUDKOV ANDREY, 46–47c Maggy Meyer, 46cl Hemant Surti, 47tl Maggy Meyer, 48–49c Maggy Meyer, 48cl LauraDyer, 49b Stu Porter, 50–51c Uwe Bergwitz, 50c Nando, 51tr Anton Ivanov, 52–53c Hans Wagemaker, 52bl Gurkan Ozturk, 53br dean bertoncelj, 54–55c Geoffrey Kuchera, 54c Melanie DeFazio, 55c Tony Rix, 56–57c Stu Porter, 56bc Viju Jose, 57tr Vaganundo_Che, 58–59c Dennis W Donohue, 58bl slowmotiongli, 59c Chris Desborough, 60–61c slowmotiongli, 60cb Tomas Hulik ARTpoint, 61tr Xavier Balmes Broton, 62–63c wildestanimal, 62cl photobar, 63cr Martin Mecnarowski, 64–65c Cheri Alguire, 65tr worldswildlifewonders, 65bl J. Norman Reid, 66–67c diegooscar01, 66bl benoit_f, 67bc GUDKOV ANDREY, 68–69c Bernhard Richter, 68bc Ohmega1982, 69tr Four Oaks, 70–71c sushil kumudini chikane, 70bl TravellingFatman, 71tl sven.bernet, 72–73c Heiko Kiera, 72bl Tony Campbell, 73cr Paul S. Wolf, 74–75c Vladislav T. Jirousek, 74cl Marek Velechovsky, 75cr Danny Ye, 76–77c Tanguy de Saint-Cyr, 76cl Danny Ye., 77cr Uwe Bergwitz, 78–79c Ramon Carretero, 78bl Alessandro De Maddalena, 79br BW Folsom, 80–81c Zi Magine, 80cl Sergey Uryadnikov, 81bl Alberto Carrera, 82–83c Tomas Kotouc, 82bl Tony Campbell., 83tl Ramon Carretero, 84–85c Matt9122, 84bc Love Lego, 85tr Matthew R McClure, 86–87c Tomas Kotouc, 86bl Matt9122, 87cr le bouil baptiste, 88–89c Martin Prochazkacz, 88cl Gelia., 89tl Martin Prochazkacz, 90–91c Maui Topical Images, 90bl Greg Amptman, 91ct Fiona Ayerst, 92–93c wildestanimal, 92bl Tomas Kotouc., 93br Alessandro De Maddalena, 94–95c Alessandro De Maddalena, 94bl Alessandro De Maddalena, 95tr lunamarina, 96–97c GHughesPhoto, 96bl Aaronejbull87, 97t martin_hrístov, 98–99c nicolasvoisin44, 98l Brandelet, 99r Alex Rush, 100–101c David Havel, 100bl Eric Isselee, 100t Enrique Ramos, 102–103c sukanya sitthikongsak, 102c Eugene Troskie, 102b stalk, 104–105c Nathan A Shepard, 104cl Dr Morley Read, 105t Radiant Reptilia., 106–107c Glenn McCrea, 106c Maria Dryfhout, 107tr MSMondadori, 108–109c Natalia Kuzmina, 108cl Hannamariah, 109br Jan Hejda, 110–111c ShutterOK, 110bl Colette3, 111br chamleunejai, 112–113c Danny Ye, 112bl Gulliver20, 113br Heiko Kiera, 114–115c Milan Zygmunt, 114c fendercapture, 114bl nstermo, 116–117c Jeff W. Jarrett, 116bl Ernie Cooper, 117br KarenGiblettPhotography, 118–119c Ken Griffiths, 118bc Pong Wira, 119tr Pong Wira, 120–121c reisegraf.ch, 120cl shunfa Teh, 121bl Ryan M. Bolton, 122–123c Vince Adam, 122b Ken Griffiths, 123br IJPhoto, 124–125c Jeff Holcombe, 124cr Dr Morley Read, 124bl zaidi razak

Front cover main image Ondrej Prosicky, tll Kurit afshen, tl Vaclav Sebek, c Ken Kiefer, cr Anna Levan, crr Audrey Snider-Bell; back cover Vlada Cech.

Alex Woolf a Claire Philipová

Moderní encyklopedie pro děti – Predátoři

Z anglického originálu *Children's Encyclopedia of Predators*, vydaného nakladatelstvím Arcturus v roce 2022, přeložila Romana Anděrová.

Vydalo nakladatelství Fragment v Praze roku 2022 ve společnosti Albatros Media a. s., se sídlem 5. května 22, Praha 4.

Číslo publikace 41 652

Jazyková korektura Kateřina Šípková

Odpovědná redaktorka Marta Chladová

Technický redaktor David Valenta

Sazbu zhotovilo Grafické a DTP studio Albatros Media, Jan Skružný

1. vydání

Pro čtenáře od 8 let

Copyright © Arcturus Holdings Limited

Translation © Romana Anděrová, 2022

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována, ukládána v databázích nebo přenášena jiným způsobem, elektronicky, mechanicky, fotograficky, záznamem či jinak bez předchozího souhlasu držitele autorských práv.

www.fragment.cz

e-shop: www.albatrosmedia.cz

www.facebook.com/nakladatelstvi.fragment

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

ISBN tištěné verze 978-80-253-6117-7 (1. vydání, 2022)

ISBN e-knihy 978-80-253-6452-9 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

FRAGMENT

MODERNÍ
ENCYKLOPEDIE
PRO DĚTI
PREDÁTOŘI

ÚVOD 4

**KAPITOLA PRVNÍ
PSOVITÉ ŠELMY** 6

VLK OBECNÝ 8
LIŠKA OBECNÁ 10
KOJOT 12
PES HYENOVÝ 14

**KAPITOLA DRUHÁ
MEDVĚDOVITÉ ŠELMY** 16

MEDVĚD HNĚDÝ 18
GRIZZLY 20
VÍCE O GRIZZLYM 22
KODIAK 24
BARIBAL 26
VÍCE O BARIBALOVÍ 28
MEDVĚD LEDNÍ 30
VÍCE O MEDVĚDU LEDNÍM 32
MEDVĚD UŠATÝ 34

**KAPITOLA TŘETÍ
VELKÉ KOČKY** 36

LEV 38
JAK LVI LOVÍ 40
TYGR 42
JAK TYGŘI LOVÍ 44
LEVHART SKVRNITÝ 46
JAK LEVHARTI LOVÍ 48
JAGUÁR 50
JAK JAGUÁŘI LOVÍ 52
PUMA 54
GEPARD 56
IRBIS 58
RYSOVÉ 60

**KAPITOLA ČTVRTÁ
KROKODÝLI A ALIGÁTOŘI** 62

KROKODÝL AMERICKÝ 64
KROKODÝL NILSKÝ 66

KROKODÝL JOHNSTONŮV 68
KROKODÝL MOŘSKÝ 70
ALIGÁTOŘI 72
GAVIÁL INDICKÝ 74
KAJMANI 76

**KAPITOLA PÁTÁ
ŽRALOCI** 78

ŽRALOK LIDOŽRAVÝ 80
VÍCE O ŽRALOKU LIDOŽRAVÉM 82
ŽRALOK TYGŘÍ 84
VÍCE O ŽRALOKU TYGŘÍM 86
ŽRALOK BĚLAVÝ 88
ŽRALOK CITRONOVÝ 90
ŽRALOK MODRÝ 92
ŽRALOK MAKO 94
ŽRALOK DLOUHOPLOUTVÝ 96
KLADIVOUNI 98

**KAPITOLA ŠESTÁ
HADI** 100

KOBRÝ 102
KORÁLOVCI 104
CHŘESTÝŠI 106
HROZNÝŠOVITÍ 108
ANAKONDY 110
KRAJTY 112

**KAPITOLA SEDMÁ
PAVOUCI** 114

SNOVAČKY 116
SKLÍPÁCI 118
SKLÍPKANI 120
SKLÍPKANCI 122
AKTIVNÍ LOVCI 124

SLOVNÍČEK 126

REJSTŘÍK 128

Úvod

Predátoři jsou živočichové, kteří loví jiné živočichy jako svou hlavní potravu. Vyvinuly se u nich typické způsoby lovu a usmrcení kořisti. Někteří, například vlci, loví ve skupině, zatímco jiní mají k lovu nejrůznější přizpůsobení, jako jsou například jedové zuby.

Velké šelmy

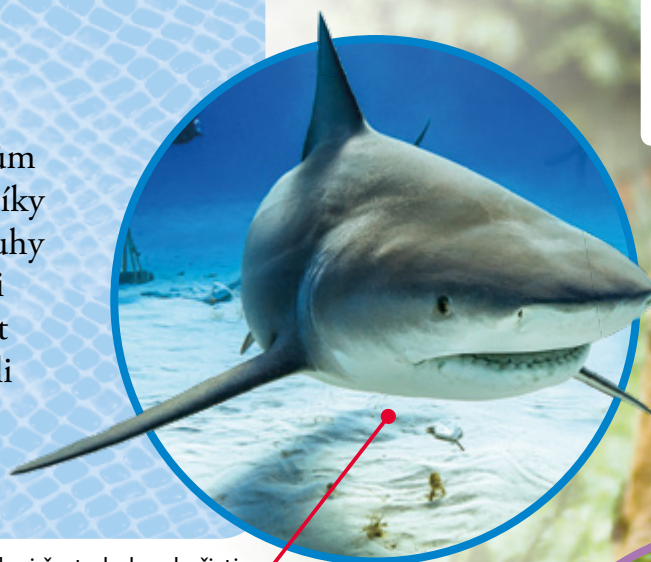
Medvědi jsou statní a velcí, mají mohutné drápy a ostré zuby, jimiž loví a zabíjejí kořist. Mohou být velmi nebezpeční, ale většina druhů je spíše všežravá a kromě obratlovců se živí i hmyzem, rybami a rostlinnou potravou.

Medvědi patří k vrcholovým predátorům, což znamená, že se sami málokdy stávají kořistí.

Výkonní žraloci

Žraloci patří k nejzdatnějším lovcům na Zemi. Mají vynikající smysly, díky nimž vyhledávají kořist. Různé druhy loví odlišně. Někteří jsou zaměřeni na živočichy žijící u dna, jiní kořist ve vodě pronásledují, aby ji chňapli ve smrtícím zakousnutí.

Žraloci často kolem kořisti krouží a pak teprve zaútočí.

Krokodýli dokážou široce rozevřít tlamu, aby mohli spolknout i větší kořist celou.

Nebezpeční plazi

Krokodýli a aligátoři loví ze zálohy na mělčině u břehu. Kořist poté odtáhnou a utopí ji, načež z ní trhají velké kusy.

Tygři loví samotářsky.
Kořist dokážou
vystopovat díky
skvělému zraku a sluchu.

Působiví hadi

Hadi jsou schopni
vyhledat a sledovat kořist
jednak čichem, jednak
tím, že vnímají teplo,
které vyzařuje. Úlovek pak
polykají celý.

Někteří hadi usmrtí kořist
jedem, jiní ji udusí smyčkami
těla.

Chytrí vlci

Vlci i další zástupci
psovitých šelem loví
obvykle ve smečce
nebo v páru.
Sledují kořist
a vyhledávají
slabší jedince,
na které
zaútočí.

Jedovatí pavouci

Některé druhy pavouků
číhají nehybně na
kolemjdoucí kořist, jiné
ji aktivně vyhledávají
a pronásledují.

Pavouci mají dutá klepítka
napojená na jedovou
žlázu. Pavouk kořist
jedem ochromí nebo
usmrtí.

Psovité šelmy

Tuto skupinu predátorů asi dobře znáte. Do čeledi psovitých patří nejen domácí psi, ale také vlci, lišky, šakalové a další druhy. Takřka všechny druhy jsou masožravé a mají silné čelisti s ostrými zuby.

Zástupce psovitých najdeme na všech světadílech s výjimkou Antarktidy. Do Austrálie je lidé přivezli asi před 5 000 lety.

Velcí a malí

Psovité šelmy jsou sice různě velké, ale mnoho znaků mají společných. Nejmenší je fenek žijící v Africe. Největší je vlk polární. Psovití jsou lovci vybavení skvělým čichem a sluchem. Mají hustou srst, silné nohy vhodné k běhu na velké vzdálenosti a nezatažitelné drápy.

Drobný fenek váží méně než velká láhev limonády. Velké boltce mu pomáhají ochlazovat tělo v pouštním horku.

Vzorná rodina

Mnoho druhů psovitých šelem žije ve smečce, i když v některých případech se setkávají jen v době rozmnožování. Mláďatům se říká štěňata, vlčata či liščata. Ve vrhu jich bývá větší počet, jsou bezmocná a matka je kojí do doby, než jsou schopna trávit živočišnou potravu.

Některé druhy psovitých šelem mají na srsti kresbu, ale většinou ji mají jednobarevnou, bez skvrn nebo pruhů.

Psovité šelmy, jako tito vlci, se dorozumívají pachově i různými zvuky, například štěkáním, kňučením nebo vytím.

Psovité šelmy jsou prstochodci, což znamená, že došlapují pouze na prsty a nikoliv na celé chodidlo.

VÍTE, ŽE? Psovité šelmy se nepotí, a proto se musejí ochlazovat prostřednictvím nosní a ústní sliznice. Proto psi v horku rychle dýchají s otevřenou tlamou.

Vlk obecný

Vlk je největším zástupcem čeledi psovitých. Je také jediným předkem psa domácího. Vlci žijí v odlehlých oblastech Severní Ameriky, Evropy a Asie. Ačkoliv kdysi obývali mnohem větší areál, jejich počty poklesly a leckde vymizeli.

Protáhlý čenich svědčí o vynikajícím čichu, který vlci využívají při pátrání po kořisti.

Vlčata

Vlci se páří jednou ročně, a to v lednu až březnu. Zhruba o devět týdnů později rodí samice až 11 mláďat. Zpočátku mají zavřené oči, přirostlé boltce a jsou zcela závislá na matce.

Vlčata jsou kojena do věku tří až čtyř týdnů, kdy začínají přijímat natrávenou potravu, kterou jim matka vyvrhuje. Poprvé začínají lovit v šesti měsících.

Vlci mají ostré zuby, kterými chytají kořist.

Rodinné smečky

Vlci obecní žijí v rodinných smečkách. Ty jsou obvykle tvořeny rodičovským párem a jeho různě starými potomky. Rozmnožuje se pouze tento dominantní pár, i když s krmením a výchovou mláďat pomáhají i ostatní členové smečky.

Vytí je jedním ze způsobů dorozumívání mezi členy smečky.

Srst je tvořena pesíky, které nepropouštějí vodu, a hustou podsadou chránící před chladem.

Vlčí smečka často pronásleduje kořist velmi dlouho, dokud nemá příležitost k úspěšnému útoku.

VLK OBECNÝ

CANIS LUPUS

Biotop: lesy, travnatá území, hory, pouště, tundra; Severní Amerika, Evropa, Asie a částečně Blízký východ

Délka: až 1,8 m

Hmotnost: 34–50 kg

Potrava: jeleni, bizoni, srnci, losi, bobři a další hlodavci, zajíci, ptáci

Délka života: 6–13 let

Liška obecná

Tento nezaměnitelný savec má rozsáhlejší areál rozšíření než jakákoliv jiná šelma. Liška se dokáže přizpůsobit nejrozličnějším prostředím, a když se jí nepodaří nic ulovit, živí se vejci, částmi rostlin i hmyzem.

Dlouhé hmatové chlupy a vynikající noční vidění lišce pomáhají při lovu po setmění.

Samec lišky neboli lišák se ozývá štěkavým hlasem. Samice vydává pronikavé až kvílivé zvuky.

Domove, sladký domove

Lišky tráví většinu času v podzemní nore. Je často umístěna na okraji lesa, pole či louky, kde je dost příležitostí k lovu. Lišky si noru buď vyhrabou, nebo obsadí opuštěnou noru jiného zvířete. Ukládají si v ní zásoby potravy a odchovávají mláďata.

Dospělou lišku málokdy uloví jiná šelma, i když někdy na ni může zaútočit vlk nebo kojot.

LIŠKA OBECNÁ

VULPES VULPES

Biotop: lesy, travnatá území, horské oblasti, okolí lidských sídel; Severní Amerika, Evropa, Asie a část severní Afriky

Délka: až 1,4 m

Hmotnost: 3–11 kg

Potrava: části rostlin včetně plodů a hlíz, malí savci, ptáci, žížaly, hmyz a jeho larvy, lidské odpadky

Délka života: 2–4 roky

Liška zanechává pachové otisky tlapek, a tak může v noci sledovat známé stezky.

Bystré smysly

Pro lišku je nesmírně důležitý čich. Na obličeji, mezi prsty a u kořene ocasu má pachové žlázy, jejichž výměškem si značkuje teritorium. Také při dorozumívání používá pachové signály v podobě moči a trusu, které zanechává v okolí stromů a balvanů.

Dlouhý, huňatý ocas (v myslivecké mluvě oháňka) lišce pomáhá udržet rovnováhu při běhu a díky bílé špičce je signálem pro jiné lišky.